

قصه‌گویی تاروشنایی

باگفت‌وگوهایی از
«محمد رضا شمس»
نویسنده و مؤلف «افسانه‌های ملل»
و «محمد میرکیانی»
سردبیر و قصه‌نویس «قصه ظهر جمعه»

امید به پیروزی نور بر تاریکی

نقد آیین مهر به ایران محدود نماند و دامنه آن تا نقاط مختلف اروپا گسترش یافت و حتی بر برخی آیین‌ها و نمادهای مسیحیت تأثیر گذاشت. در دنیای امروز هرچند پرستش مهر به‌ظاهر از میان رفته، اما ردپای آن را می‌توان در باورها و رسوم بازمانده از جهان کهن دید. یکی از شناخته‌شده‌ترین نمونه‌ها، درخت کریسمس است؛ درخت کاجی که در زمستان نیز سبز می‌ماند و نماد آغاز سال نو میلادی و میلاد مسیح است، اما ریشه آن به درخت همیشه‌سبز آیین مهر می‌رسد.

تصمیم‌های غیرعلمی تهدید پنهان برای یوزها

پیش‌نیاز حفاظت از یوزپلنگ، طراحی و انتشار عمومی یک برنامه نجات شفاف قابل‌سنجش و مورد توافق است

«پیام ما» به بررسی جامعه‌شناسی آیین شب یلدا می‌پردازد شب‌ی که جامعه را بازتعریف می‌کند

شب یلدا، برای جامعه ایرانی فقط یک سنت قدیمی نیست، بلکه هم‌زمان آیینی است که در آن همبستگی جمعی بازتولید می‌شود، مقاومت فرهنگی در برابر معناهای مسلط بروز پیدا می‌کند و تمایزهای طبقاتی به نمایش درمی‌آیند. این آیین کهن، از منظر جامعه‌شناختی امروز فراتر از یک سنت، به‌عنوان آینه‌ای از تحولات هویتی، فرهنگی و اجتماعی ایران عمل می‌کند.

یلدا؛ شب مشترک نور افق مشترک گفت‌وگو

آتوسا مؤمنی |
مدیرکل مرکز مطالعات منطقه‌ای
پاسداری از میراث ناملموس

یلدا پس از ثبت میراثی که با هیجان حفظ نمی‌شود

عاطفه رشنویی |
مدیر پایگاه میراث جهانی
چغازنبیل

«بازگشت گور ایرانی» تحقق یک رؤیا

فاطمه باباخانی |
روزنامه‌نگار

یلدا پس از ثبت؛ میراثی که با هیجان حفظ نمی‌شود

آیین است، یلدا در ذات خود، ثبت فرهنگی یک رویداد علمی طبیعی است؛ شب انقلاب زمستانی، کوتاه‌ترین روز سال و آغاز بازگشت تدریجی نور. نیاکان ما این تغییر را با دقت مشاهده و آن را به زبان فرهنگ و رفتار اجتماعی ترجمه کردند. همین پیوند میان علم، تجربه زیسته و آیین است که یلدا را به میراثی زنده تبدیل کرده است.

در این مسیر، آگاهی‌بخشی درست اهمیت بنیادین دارد. آموزش عمومی درباره یلدا باید مبتنی بر منابع معتبر، زبان علمی قابل فهم و دور از تعصب باشد. افزودن روایت‌های غیرمستند، تقلیل یلدا به رقابت‌های هویتی یا مصادره آن به نفع نگاه‌های ایدئولوژیک، خلاف روح میراث ناملموس است. میراث ناملموس زمانی پایدار می‌ماند که جامعه خود را در آن بازشناسد، نه آن‌که زیر بار تفسیر تحمیلی از آن فاصله بگیرد.

آگاهی عمومی، روایت درست و پرهیز از تحریف برجسته می‌شود. یلدا، به‌عنوان یک آیین کهن ایرانی، امروز بیش از هر زمان دیگر نیازمند فهم دقیق و علمی است، نه تکرار کلیشه‌ها و افزودن عناصر بی‌ریشه.

ثبت جهانی یا ملی یک عنصر ناملموس، به‌معنای تثبیت روایت واحد و غیرقابل‌تغییر نیست؛ بلکه تأکیدی است بر ارزش‌های مشترک، کارکردهای اجتماعی و پیوند آن با زیست واقعی جامعه. در مورد یلدا، این ارزش‌ها به‌روشنی قابل شناسایی‌اند؛ شناخت چرخه‌های طبیعی، پذیرش نظم زمان، تقویت همبستگی اجتماعی و انتقال تجربه میان نسل‌ها. هرگونه اغراق، اسطوره‌سازی افراطی یا تحمیل معانی غیرمستند، نه تنها کمکی به پاسداشت این میراث نمی‌کند، بلکه آن را از معنا تهی می‌سازد.

رسالت ما در مرحله پس‌ثبت، حفاظت از «دانش نهفته» در این

ثبت یلدا در فهرست میراث ناملموس، بیش از آنکه مجوز اغراق و اسطوره‌سازی باشد، ما را به مسئولیت روایت علمی، آموزش عمومی و پاسداری عقلانی از یک آیین کهن فرامی‌خواند.

ثبت یلدا در فهرست میراث فرهنگی ناملموس، نقطه پایان یک مسیر نیست؛ آغاز مرحله‌ای حساس‌تر و مسئولانه‌تر است. آنچه در ادبیات حقوقی و تخصصی میراث فرهنگی با عنوان «پس‌ثبت» شناخته می‌شود، دقیقاً جایی است که نقش

منتقل کنیم، خودبه‌خود ماندگار خواهد ماند. پس‌ثبت، زمان بلوغ ما در مواجهه با میراث است؛ زمانی برای مسئولیت، نه هیجان.

در سیاستگذاری میراث فرهنگی، پس‌ثبت زمانی موفق تلقی می‌شود که به افزایش فهم عمومی، تقویت مشارکت جامعه و جلوگیری از تحریف منجر شود. یلدا نیازمند تبلیغ پرچم یا روایت‌های پرزرق‌وبرق نیست؛ آنچه این آیین را زنده نگه می‌دارد، صداقت در روایت، تکیه بر منابع معتبر و احترام به عقل جمعی جامعه است. هرچه فاصله ما از اغراق و تعصب بیشتر باشد، امکان تداوم این میراث ناملموس نیز بیشتر خواهد شد.

به‌عنوان متولیان و کنشگران حوزه میراث، وظیفه ما تولید معنا نیست، بلکه صیانت از معنای موجود است؛ معنایی که طی قرن‌ها در زیست مردم شکل گرفته و آزمون خود را پس داده است. یلدا، اگر درست فهمیده و درست منتقل شود، نیازی به افزودن ندارد. میراث ناملموس، با انباشت توضیح و ادعا پایدار نمی‌ماند؛ با اعتماد، آموزش و روایت مسئولانه تداوم می‌یابد.

از منظر حقوق میراث فرهنگی، مشارکت جامعه محلی و ذی‌نفعان فرهنگی، اصل اساسی پاسداری است. یلدا نه در اسناد، بلکه در رفتار مردم زنده است؛ در گردهم‌آمدن، گفت‌وگو، روایت و توجه به پیوندهای انسانی. وظیفه نهادهای متولی، تسهیل این زیست فرهنگی است، نه بازتعریف سلیقه‌ای آن. سیاستگذاری فرهنگی باید به تقویت فهم تاریخی و علمی یلدا کمک کند، نه به تولید محتوای سطحی و مصرف‌گر.

یلدا همچنین فرصتی برای بازاندیشی رابطه ما با طبیعت است. این آیین یادآور صبر، پذیرش و هماهنگی با چرخه‌های طبیعی است؛ مفاهیمی که امروز در مواجهه با بحران‌های زیست‌محیطی بیش از هر زمان دیگر اهمیت دارند. پاسداشت آگاهانه یلدا می‌تواند به ارتقای سواد فرهنگی و زیست‌محیطی جامعه کمک کند، بی‌آنکه نیاز به اغراق یا بزرگ‌نمایی باشد.

در نهایت، مسئولیت ما پس از ثبت یلدا، پاسداری از معناست، نه صرفاً از نام. میراث ناملموس با افزودن زوائد حفظ نمی‌شود؛ با فهم، روایت درست و احترام به عقل جمعی جامعه تداوم می‌یابد. اگر یلدا را آن‌گونه که هست، بشناسیم و

پیش‌نیاز حفاظت از یوزپلنگ، طراحی وانتشار عمومی یک برنامه نجات شفاف، قابل‌سنجش ومورد توافق است

تصمیم‌های غیرعلمی؛ تهدید پنهان برای یوزها

نرها باید در فصل جفتگیری (از آذر تا اواخر بهمن) از اطراف فنس رانده شوند تا مشغول زیستگاه باشند

انجمن یوزپلنگ ایرانی

امرتضی پورمیرزای

حفاظت‌گرا

پروژه تکثیر در اسارت یوزپلنگ در «توران» از آغاز همواره با حاشیه‌های مختلفی همراه بوده. حواشی که گاه به‌دلیل اشکالات فنی-علمی و گاه به‌دلیل روابط عمومی ضعیف سازمان حفاظت محیط‌زیست ایجاد شده است. هر دو این موارد نهایتاً موجب آسیب‌دیدن برنامه‌های حفاظتی و آسیب به اعتبار سازمان و نهایتاً جمعیت شکننده یوزپلنگ در ایران شده است. همان‌طورکه بارها گفته‌ایم، پیش‌نیاز کاهش این آسیب‌ها، طراحی و انتشار عمومی یک برنامه نجات شفاف، قابل‌سنجش (دارای KPI) و مورد توافق برای یوزپلنگ است. طری‌که مشکلات را ببیند، راه‌حل‌ها را مشخص کند، آسیب‌ها را پیش‌بینی و مشخص کند هر عمل در پاسخ به کدام نیاز یا معضل انجام می‌شود.

یکی از اتفاقاتی که از بدو شروع این پروژه محل تعارض بین کارشناسان و سازمان محیط‌زیست بوده، کمیت و کیفیت برداشت از جمعیت طبیعی برای تقویت تولید در پروژه تکثیر در اسارت است. اتفاقی که با زنده‌گیری فیروز (نر غالب توران در گذشته) آغاز شد و بعدتر و به‌صورت مخفیانه با تلاش برای ورود چندروزه فرار (نر غالب فعلی توران) به سایت تکثیر ادامه یافت. اتفاقی که به‌نظر می‌رسد بدون مستندات و پایه علمی کافی انجام شده است یا دست‌کم این مستندات اگر وجود داشته باشد، در دسترس ما و شما نیست.

آگهی مناقصه عمومی

شهرداری مشکین دشت از طریق سامانه الکترونیکی دولت

شهرداری مشکین دشت در نظر دارد نسبت به برگزاری مناقصه ذیل از طریق سامانه الکترونیکی دولت اقدام نماید . کلیه مراحل برگزاری مناقصه از دریافت اسناد مناقصه تا ارائه پیشنهاد مناقصه گران و بازگشایی پاکت‌ها از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت(ستاد)به آدرس **www.setadiran.ir** انجام خواهد شد و لازم است مناقصه گران در صورت عدم عضویت قبلی ، مراحل ثبت نام درسایت مذکور و دریافت گواهی امضای الکترونیکی را جهت شرکت در مناقصه محقق سازند . از تاریخ چاپ اول اسناد آماده ارائه از طریق سامانه الکترونیکی میباشد .

ردیف	نوع پروژه	مبلغ پروژه به ریال	سپرده شرکت در مناقصه به ریال	توضیحات
۱	خرید لوازم آتش نشانی	۱۴۶۰۰۰۰/۰۰۰۰۰۰۰۰	۷/۳۰۰۰۰۰۰/۰۰۰	داشتن پروانه تولید یا جواز کسب الزامی می باشد.

• مهلت دریافت اسناد مناقصه از سایت:ازساعت۸صبح روز یکشنبه۱۴۰۴/۹/۳۰ لغایت سه شنبه۱۴۰۴/۱۰/۱۲

• مهلت زمان ارائه پیشنهاد : از روز چهارشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۳ لغایت ساعت ۱۴:۰۰ روز دوشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۱۵

زمان بازگشایی پیشنهادها : ساعت ۱۴:۰۰ روز دوشنبه ۱۴۰۴/۱۰/۱۵

هزینه چاپ آگهی به عهده برنده مناقصه خواهد بود .

شهرداری در رد یا قبول پیشنهادها مختار میباشد .

مبلغ سپرده شرکت در مناقصه بصورت ضمانت نامه بانکی که بمدت ۹۰ روز حداقل دارای اعتبار و قابل تمدید باشد و یا واریز نقدی به شماره حساب ۰۹۰۷۱۹۵۲۹۲۰۰۹ نزد بانک ملی ایران شعبه مشکین دشت .
برندگان نفر اول تا سوم هرگاه حاضر به انعقاد قرارداد نشوند سپرده آنان بترتیب ضبط خواهد شد .

• به پیشنهادهای مخدوش ، ناخواصا . مهم ترتیب اثر داده نخواهد شد .

• بارگزاری تصویر ضمانت نامه شرکت در مناقصه در سامانه تدارکات الزامی می باشد .
• سایر اطلاعات و جزئیات مربوط به مناقصه در اسناد مناقصه مندرج است .

اطلاعات تماسی دستگاه مناقصه گزار جهت دریافت اطلاعات بیشتر در خصوص اسناد مناقصه شهرداری مشکین دشت ، تلفن ۱۵۱۵۳۶۲۱۵-۲۶-
امور قراردادهای
اطلاعات تماسی دفاتر ثبت نام استانها ، در سایت سامانه (www.setadiran.ir) بخش " ثبت نام /افرایل تامین کننده / مناقصه گر " موجود است .

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۴/۹/۳۰ - تاریخ انتشار نوبت دوم : ۱۴۰۴/۱۰/۲

علی سلگی – شهردار مشکین دشت

محیط‌زیست

در اسارت یوزپلنگ آفریقایی نر وارد کنیم. اما به‌نظر می‌رسد از مطالعه ژنتیکی گسترده، یا پطره می‌روند یا به اهمیت آن آگاه نیستند. بنابراین، صرف گرفتن توله در اسارت تنها هدفی است که دنبال می‌کنند، ولو به قیمت کاهش زادآوری در طبیعت و یا زدست‌رفتن زمان برای نجات یوزپلنگ باشد.

راه‌حل؟ تسریع مطالعات ژنتیکی دقیق و کامل یوزها و شناسایی خویشاوندی و محاسبه وضعیت درون‌آمیزی.

۲. فصل تولیدمثل همین الان است و با جفتگیری، سریع رها می‌کنیم.

این حرف از نشناختن اکولوژی یوزپلنگ ناشی می‌شود. جفتگیری یوزپلنگ‌ها یک «روند» اجتماعی-رفتاری است. یوزپلنگ‌ها در کل سال فعال‌اند، از قلمرو دفاع می‌کنند، ماده‌ها را بررسی می‌کنند تا در زمان مناسب یوز ماده را بیابند و جفتگیری کنند. ماده‌ها هم یک پروسه چندماهه را از جدا شدن توله‌ها تا جفتگیری طی می‌کنند تا نر مناسب را بیابند. ما با مشغول کردن نر در اطراف فنس و هدایتش به داخل فنس نه‌تنها ریسک آسیب‌های جدی برای نر را به جان می‌خریم، بلکه کل رویه زیستی یوزها در طبیعت را به هم می‌ریزیم!

راه‌حل؟ نرها باید در فصل جفتگیری (آذر تا اواخر بهمن) از اطراف فنس رانده شوند تا مشغول زیستگاه باشند. بهانه اینکه در این بازه باید در فنس جفتگیری کند، همان‌طورکه گفتیم، ناشی از عدم شناخت یوزپلنگ است. یوزپلنگ‌ها در کشورهایی مثل کنیا که تغییر فصل‌ها به شدت تغییر فصول در ایران نیست، در تمام ماه‌های سال جفتگیری می‌کنند.

در تکثیر در اسارت، به‌دلیل کنترل‌شدن شدید شرایط، تغییر فصلی معنا ندارد، این ما هستیم که شرایط طبیعی را باید شبیه‌سازی کنیم. براساس دستورالعمل‌های EAZA به‌عنوان یک نهاد شناخته‌شده در میان باغ‌وحش‌ها، یوزپلنگ یک گونه aseasonal یا غیرفصلی شناخته می‌شود.

در ایران و در طبیعت، هم در توران و هم در میاندشت تجربه جفتگیری در تابستان وجود داشته است. در طبیعت نمی‌توان یوزها را مجبور کرد که خارج از فصل جفتگیری کنند؛ ولی در اسارات می‌توان چنین کرد. بنابراین، باید اجازه دهیم طبیعت کار خود را بکند و پس از مطمئن شدن از رابطه خویشاوندی و ژنتیک یوزها، اگر جفتگیری با یوز نری چون فرارز به صلاح بود، این کار را در خارج از بازه معمول جفتگیری در طبیعت انجام دهیم. «آذر» و «توران» به‌عنوان ماده‌های بالقوه‌ای که برای این جفتگیری مد نظر مدیران هستند، خودشان زاده آذرماه هستند، بنابراین جفتگیری اواخر شهریور رخ داده است.

۳. کاری کردن بهتر از دست روی دست گذاشتن است: پاسخ کوتاه این است: گاهی بدون دانش کافی، کاری نکنیم بهتر است.

بله ما باید سریعاً فکری به حال یوز کنیم، اما‌کلی کار روری زمین مانده که اهمیت زیادی هم دارد، اما انجام نمی‌شود. مطالعه ژنتیکی یوز مدت زیادی است که روی میز است، اما توجه کافی دریافت نمی‌کند؛ شاید به این دلیل که برد خبری قابل توجهی ندارد. به‌طور مثال، میان نصب فنس الکتریکی در سایت تکثیر با بودجه اعلامی سه میلیارد تومان و مطالعه ژنتیکی که پیش‌نیاز طراحی نقشه راه نجات یوز است و بودجه احتمالاً حدود یک میلیارد تومان نیاز دارد، سازمان اولی را اولویت می‌دهد. سؤال اینجاست که چرا یوز به این شرایط رسیده؟ چرا یوزها نر و ماده در سایت بعد از این‌همه سال هنوز هیچ زادآوری موفق‌ی نداشته‌اند؟ آیا چون فنس الکتریکی نداشتند؟ یا مشکل نبود دامپزشک مسئولیت‌پذیر و کلینیک مجهز، مطالعه ژنتیکی، عدم شفافیت، Keeperهای آموزش‌دیده و... بوده است؟

نهایتاً معتقدم بدترین رویی که امروز می‌توانیم برای یوزپلنگ انجام دهیم، کار در جدید از طبیعت به سایت تکثیر هرچند برای ۲۴ ساعت است، ام‌ری که چندین سال است در خفا مدیران سازمان محیط‌زیست دنبال کرده‌اند.

یادداشت |

ضرورت تقویت حفاظت با مشارکت جوامع محلی

چشم‌انداز یوز آسیایی در «ریوند»

تعامل سازنده با جوامع محلی؛ فرصتی برای حفاظت از یوز آسیایی
با توجه به اهمیت ژنتیکی و جمعیتی یوز آسیایی در کشور هر نقطه‌ای که شواهد حضور این گونه را نشان دهد، ارزش حفاظتی ویژه‌ای پیدا می‌کند. ریوند یکی از مناطقی است که کمترین هزینه و بیشترین مشارکت محلی می‌تواند به زیستگاه امنی برای یوز تبدیل شود. منابع آبی زیاد، مناطق امن و وجود طعمه کافی، همگی شرایطی فراهم آورده‌اند که باید از آنها بهره برد. در گفت‌وگوهای میدانی بسیاری از اهالی آمادگی خود را برای همکاری با برنامه‌های حفاظتی اعلام کردند؛ به‌ویژه زمانی که رویکرد محیط‌زیست به‌جای محدودیت‌محور «مشارکت‌محور» و «اعتمادساز» بوده است. بسیاری از افراد محلی سال‌ها در این منطقه زندگی کرده‌اند و شناخت عمیقی از مسیرها، حضور گونه‌ها و تغییرات منطقه دارند؛ دانشی که می‌تواند به‌شکل مؤثری در مسیر حفاظت یوز به کار گرفته شود. ازاین‌رو، لازم است برنامه‌های آگاهی‌رسانی، نشست‌های محلی، معرفی فرصت‌های گردشگری طبیعت‌محور و ایجاد سازوکارهایی برای منفعت اقتصادی مردم، در اولویت طرح‌های آتی قرار گیرد.

جوامع محلی؛ زکن فراموش‌شده حفاظت در ریوند
در محدوده ریوند، ۲۲ روستا قرار دارد که معیشت، فرهنگ و تعامل روزمره ساکنان آنها به این منطقه وابسته است. یکی از یافته‌های مهم حاصل از گفت‌وگوهای میدانی این است که بخش قابل‌توجهی از ساکنان از وضعیت حفاظتی منطقه بی‌اطلاع بوده‌اند. در نبود گفت‌وگوی سازنده و ارتباط مؤثر با جوامع محلی، طبیعی است برخی محدودیت‌های حفاظتی از دیدگاه محلی ناهماهذب تلقی شود. علاوه‌براین، فقدان زیرساخت‌های مناسب، مهاجرت جوانان، کاهش فعالیت‌های فرهنگی و کاهش رونق صنایع دستی از جمله چالش‌هایی است که کیفیت زندگی در این روستاها را

| خزرارش |

«بدون آب، بدون زندگی»

دجله در خطر ناپدید شدن

ایپام ما! اگر اقدام فوری صورت نگیرد، زندگی جوامع باستانی ساکن در حاشیه این رودخانه به‌طور بنیادین دگرگون می‌شود

«شیخ نظام کردی الصباحی» به‌عنوان رهبر یکی از کهن‌ترین ادیان کنوسی جهان، حتی برای نوشیدن آب نیز تنها مجاز است از آبی استفاده کند که از رودخانه‌ای جاری برداشت شده باشد.

این مرد ۶۸ساله، ریشی بلند و خاکستری دارد که بر روی ردای ساده نخودی‌رنگش افشاده و کلاهی سفید بر سر گذاشته که موهای بلندش، موهایی که شیوخ اجازه کوتاه کردن آنها را ندارند، زیر آن پنهان شده است. او می‌گوید هرگز از نوشیدن آب رود دجله بیمار نشده. او باور دارد تا زمانی که آب در جریان باشد، پاک و سالم است. اما به‌زودی ممکن است این آب دیگر جاری نباشد.

رود افسانه‌ای دجله در عراق به‌شدت آلوده شده و در معرض خشکیدن قرار دارد. اگر اقدامی فوری برای نجات این رود انجام نشود، زندگی جوامع باستانی که قرن‌ها در کرانه‌های آن زیسته‌اند، به‌طور اساسی تغییر خواهد کرد.

«بدون آب، زندگی وجود ندارد»، این را «شیخ نظام»، رهبر مذهبی مندایی که در شهر جنوبی العماره و در کنار رودخانه‌ای زندگی می‌کند که از یک‌ماهگی به‌طور منظم در آن غسل کرده، می‌گوید.

صایکین مندایی پیروان یکی از کهن‌ترین ادیان کنوسی جهان هستند. جنوب عراق بیش از هزار سال سرزمین اصلی آنان بوده، به‌ویژه استان «میسان». شهر «العماره»، مرکز این استان، پیرامون رود دجله شکل گرفته است. آب در باور دینی آنان نقشی محوری دارد و هر رویداد مهم زندگی مستلزم تطهیر آیینی با آب است. مراسم ازدواج با ورود به آب آغاز می‌شود و پیش از آخرین نفس، فرد مندایی باید برای آخرین شست‌وشوی آیینی به رودخانه برده شود.

شیخ نظام توضیح می‌دهد: «برای دین ما، اهمیت آب مثل هواس‌ت. بدون آب، زندگی وجود نداشت. در آغاز آفرینش، آدم نخستین انسان روی زمین بود. پیش از آدم، آب وجود داشت و آب یکی از عناصری بود که آدم را آفرید.»

رود «دجله» یکی از دو رود مشهور است که «میان‌رودان (بین‌النهرین)» را در آغوش گرفته و زمانی بخشی از «هلال حاصلخیز» را تشکیل می‌داد. این رود از جنوب‌شرقی ترکیه سرچشمه می‌گیرد و در سراسر عراق جریان می‌یابد، از دو شهر بزرگ «موصل» و «بغداد» عبور می‌کند و سپس به «فرت» می‌پیوندد؛ این دو رود با هم، تحت نام «شط العرب»، مسیر خود را به سوی خلیج فارس به پایان می‌برند.

در همین کرانه‌های رودخانه‌ها بود که تاریخ جهان دگرگون شد. کشاورزی درمقیاس بزرگ نخستین بار شکل گرفت. نخستین واژه‌ها نوشته و چرخ اختراع شد. امروزه آب دجله برای آبیاری، حمل‌ونقل، صنعت، تولید برق و آشامیدن حدود ۱۸ میلیون عراقی که در حوضه آبریز آن زندگی می‌کنند، مورد استفاده قرار می‌گیرد. «سلمان خیرالته»، بنیان‌گذار سازمان غیردولتی «خمأة دجله» که به حفاظت از این رود اختصاص دارد، می‌گوید: «زندگی عراقی‌ها به آب وابسته است. تمدن و تمام داستان‌هایی که می‌شنوید، به این دورود بستگی دارد. این فقط آب نیست، شنیدن با آبیاری یا شست‌وشو نیست... حتی فراتر از معنویت است.»

ادامه گزارش را در سایت «پیام ما» بخوانید.

ادامه گزارش را در سایت «پیام ما» بخوانید.

کاهش داده. بخش قابل توجهی از آیین‌ها، رسوم محلی و صنایع دستی نیز در سال‌های اخیر رو به فراموشی گذاشته است. تجربه‌های مشابه در سایر نقاط کشور نشان می‌دهد موفقیت اقدامات حفاظتی زمانی تضمین می‌شود که جوامع محلی نه‌تنها احساس تعلق داشته باشند، بلکه از مزایای حفاظتی بهره‌مند شوند و در فرایند تصمیم‌گیری و مدیریت، مشارکت واقعی داشته باشند.

فشارهای انسانی ونزوم مدیریت پایدار

اگرچه بخش‌هایی از ریوند تحت فشار چرای دام، ورود افراد غیرمجاز و برداشت منابع طبیعی قرار می‌گیرد، اما عمده این فشارها را می‌توان با افزایش مشارکت مردم، بهبود ارتباط با ادارات محیط‌زیست و ایجاد سازوکارهای حمایتی کاهش داد. بسیاری از تعارض‌ها ناشی از نبود آگاهی کافی، نبود جایگزین اقتصادی و خلع بد مردم از فرایند تصمیم‌گیری است. بنابراین، تقویت تعامل و حضور میدانی منظم می‌تواند میزان تخریب را به‌شکل محسوسی کاهش دهد.

کیفیت گشت واقدامات حفاظتی

با وجود تلاش قابل‌تقدیر محیط‌بانان، وسعت زیاد منطقه و سخت‌گذر بودن مسیرها سبب می‌شود توان پایش محدود شود. تجهیز پاسگاه‌ها، اختصاص خودرو و موتورسیکلت مناسب، استفاده از دوربین‌های پایش و همکاری مردم محلی می‌تواند شفاف موجود را پوشش دهد. ثبت حضور یوز بهترین دلیل برای سرمایه‌گذاری فوری بر افزایش توان حفاظتی است.

حفاظت مؤثر تنها با مردم ممکن است

تجربه ریوند نشان می‌دهد حفاظت در این منطقه نه با اعمال محدودیت یا بالا، بلکه با اعتمادسازی، گفت‌وگوی صمیمانه و مشارکت واقعی مردم به نتیجه می‌رسد. حضور یوز نه‌تنها مسئولیت، بلکه فرصتی کم‌نظیر برای ایجاد همگرایی بین محیط‌زیست، جامعه محلی است؛ فرصتی که اگر درست مدیریت شود، می‌تواند ریوند را از یک منطقه کم‌توجه‌شده به نمونه‌ای موفق از حفاظت مشارکتی تبدیل کند.

ایران - ۹

تهدید تنش‌های دمایی و آبی بر تولید، کیفیت و پراکنش جغرافیایی انار

تغییر اقلیم با انار یلدا چه می‌کند؟

ایپام ما! انار که جای ویژه‌ای در سفره بلدای ایرانیان دارد، محصول اقلیمی است که دیگر پایدار نیست. مسئولان جهادکشاورزی تولید یک میلیون ۳۵۷ هزار تن انار را پیش‌بینی کرده‌اند و می‌گویند انار شب‌یلدا امسال تأمین است. اما پژوهش‌ها نشان می‌دهد تغییر اقلیم، با تشدید تنش‌های گرمایی و آبی، تولید انار را در بسیاری از مناطق ایران و همچنین اقلیم‌های مشابه تهدید می‌کند.

ایران سومین کشور تولیدکننده انار در جهان است و هر ایرانی سالانه ۱۰ کیلوگرم انار مصرف می‌کند؛ هم به شکل تازه‌خوری خود میوه و هم فرآوری آن به آب انار رب انار، سرکه، روغن هسته، لواشک و شربت و مربا و... اما انار هم مثل دیگر محصولات زراعی و باغی، از تغییر اقلیم و گرمایش جهانی در امان نبوده است. مطالعات علمی تأیید می‌کند تغییر اقلیم می‌تواند بر تولید و کیفیت انار تأثیر قابل‌توجهی داشته باشد و حتی پراکنش جغرافیایی آن را تغییر دهد؛ چه آنکه دو سال پیش کارشناسان اقلیمی هشدار دادند که در صورت تداوم خشکی و گرمایی بی‌سابقه می‌توان در بریتانیا هم انار کاشت.

تغییر اقلیم و صنعت جهانی انار

انار درختی مقاوم و سازگار با شرایط محیطی مختلف است. یک درخت بالغ می‌تواند دماهای پایین تا منفی ۱۲ درجه سانتی‌گراد را تحمل کند، هرچند میوه‌های آن در دمای منفی ۱۰ درجه سانتی‌گراد آسیب می‌بیند. این میوه در فصل تابستان می‌تواند خشکی و رطوبت نسبی را تحمل کند؛ اما تغییر اقلیم تمام پیش‌بینی‌ها را عوض می‌کند.

ترکیه، مصر، هند و اسپانیا، بزرگترین صادرکنندگان انار در جهان هستند و ایران هم یکی از کشورهایی است که این محصول را به کشورهای دیگر صادر می‌کند؛ مثلاً در سال زراعی ۱۴۰۳ صادرات ۳۶ هزار تن انار درآمد ۱۷ میلیون دلاری برای ایران داشت. در یک دهه گذشته تقاضای جهانی انار روندی روبه‌رشد

در این مطالعه، نوعی انار بومی با نام «حقی» و یک رقم انار تجاری وارداتی به نام «واندرفول» مقایسه شدند؛ دو نوع انار که یکی حاصل سازگاری بلندمدت با اقلیم منطقه بوده و دیگری برای بازار جهانی اصلاح شده است. انارها در برابر تغییر اقلیم واکنش یکسانی نشان ندادند؛ به‌طوری‌که یکی‌شان «ادامه رشد» را در پیش گرفته و دیگری «بقا» را انتخاب کرده است. این پژوهش تأثیر قابل‌توجه تغییر اقلیم بر فیزیولوژی و کالبد برگ‌های انار در نجف را تأیید می‌کند.

بررسی سازگاری‌های کالبدی و فیزیولوژیک برگ‌ها در انار حقی و واندرفول در طول دو فصل رشد نشان می‌دهد در شرایط گرمای شدید تابستان و کمبود آب، درختان انار با مجموعه‌ای از سازگاری‌های دفاعی واکنش نشان می‌دهند؛ از جمله کاهش سطح برگ و افت میزان کلروفیل که به معنای کاهش فتوسنتز است. هم‌زمان، ضخیم‌تر شدن لایه‌های محافظ برگ، افزایش تجمع موم و بالا رفتن غلظت پرولین نشان می‌دهد گیاه تلاش می‌کند از خود در برابر تنش‌های اقلیمی محافظت کند.

بر این اساس، انار واندرفول با حفظ سطح برگ و رنگیزه‌های فتوسنتزی بیشتر، ادامه رشد را دنبال می‌کند، در حالی‌که انار بومی با انباشت بیشتر پرولین، به‌طور آشکارتری وارد فاز مقاومت در برابر تنش می‌شود. پژوهشگران تأکید می‌کنند این تفاوت‌ها اهمیت انتخاب رقم مناسب و به‌کارگیری شیوه‌های کشاورزی سازگار با تغییر اقلیم را برای حفظ تولید انار برجسته می‌کند. این مطالعه توصیه می‌کند روش‌های کشاورزی سازگار با اقلیم در مدیریت باغ‌ها اجرا شود و برای حفظ تولید انار در بلندمدت پایش اقلیمی و برنامه‌ریزی سازگار تقویت شود.

انار ایران تا میانه قرن در امان است؟

مطالعات متعددی نشان داده‌اند الگوهای زمانی و مکانی بارش و دما در ایران در دهه‌های آینده تغییر خواهند کرد. میانگین دما در ایران حدود ۲.۶ درجه سانتی‌گراد افزایش خواهد یافت. پیش‌بینی‌های برخی پژوهشگران نشان می‌دهد دمای بیشینه در سراسر ایران بین ۱.۱ تا ۲.۵ درجه سانتی‌گراد افزایش خواهد داشت. همچنین، بارش سالانه بین ۳۰ تا ۳۵ درصد کاهش می‌یابد.

در سال ۲۰۲۳ نتایج پژوهشی درباره تأثیر تغییر اقلیم بر انار ایران منتشر شد که عنوان بلندی دارد؛ «اولین ارزیابی ژئوپلاسم (مخزن ژنتیکی) انار ایران با استفاده از متابولیت‌های هدفمند و ویژگی‌های مورفولوژیک برای ایجاد مجموعه اصلی و مدل‌سازی پراکنش فعلی و آینده تحت شرایط تغییر اقلیم». این مقاله که در ژورنال علمی PLOS ONE منتشر شده است، از تهدیدات پیش روی تولید انار با توجه به رویدادهای حدی آب‌وهوایی و تغییر اقلیم می‌گوید. براساس این مطالعه، آرتن‌جاکه شرایط محیطی می‌تواند ترکیبات انار را تغییر دهد، انتخاب مناطق مناسب برای کشت اهمیت زیادی دارد. در این مطالعه، ویژگی‌های ظاهری و ترکیب‌های ۱۵۲ ژنوتیپ انار ایرانی بررسی شد و با تحلیل داده‌ها، اولین مجموعه اصلی ژنتیکی ایجاد شد.

نتایج این پژوهش نشان داد تنوع بالایی در ویژگی‌های ظاهری و ترکیبی انارها وجود دارد و برخی ویژگی‌ها نقش کلیدی در تمایز ژنوتیپ‌ها داشتند. از میان ۱۵۲ ژنوتیپ، یک مجموعه اصلی ۲۰ ژنوتیپی انتخاب شد که تنوع ژنتیکی آن مشابه یا حتی بیشتر از کل مجموعه بود و می‌تواند به‌عنوان منبعی ارزشمند برای برنامه‌های اصلاحی استفاده شود.

کنترل‌شده در مناطقی که با انواع تنش‌های اقلیمی روبه‌رو هستیم، در دست‌ورکار قرار گیرد.» در همین رابطه مقاله «پوشش‌های سایبان و تأثیر آنها در کنترل عوامل محیطی در باغ‌های انار» که تابستان ۱۴۰۰ در «مجله ترویجی انار» منتشر شده، با اشاره به تبعات گرما و کاهش بارندگی بر مناطق انارخیز کشور می‌نویسد: «تغییر اقلیم باعث ایجاد عارضه‌های فیزیولوژیک آفتاب‌سوختگی، ترکیبگی پوست میوه و سفیدشدگی آریل انار و به‌طور خلاصه سبب کاهش شدید کمیت و کیفیت میوه تولیدی در باغ‌های انار شده است.» این مطالعه می‌گوید در این شرایط استفاده از پوشش‌های سایبان برای حفاظت فیزیکی درختان انار از طریق کنترل دما، رطوبت نسبی و تابش نور خورشید اثرات مطلوبی دارد.

«مهرداد جعفرپور»، عضو هیئت‌علمی دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه آزاد اصفهان (خوراسگان) درباره تأثیر تغییر اقلیم بر پراکنش و شدت آفات و بیماری‌های باغ‌های میوه به این‌سان گفته است: «در استان فارس خسارت ناشی از کرم گلوگاه انار در سال‌های اخیر افزایش یافته که علت آن زمستان‌های ملایم و بدون یخبندان‌های مؤثر است.»

به‌گفته‌او، این پدیده بر کیفیت ظاهری، طعم و ارزش غذایی میوه‌ها هم اثر گذاشته و گرما و خشکی باعث افت کیفیت ظاهری میوه‌ها، کاهش اندازه و وزن آنها شده است. ناهنجاری‌هایی چون ترکیبگی پوست انار هم اغلب پس از بارش‌های ناگهانی و شدید در پی خشکسالی‌های طولانی پدیدار می‌شود و علاوه‌بر این، ارزش غذایی میوه‌ها هم از اثرات تغییر اقلیم در امان نیست، به‌طوری‌که در انار کم‌آبی می‌تواند تا ۲۰ تا ۳۰ درصد از میزان پلی‌فنول‌های آنتی‌اکسیدانی بکاهد.

براساس توضیحات این استاد دانشگاه نمونه‌های عینی تأثیر تغییر اقلیم در نقاط مختلف ایران گویای شدت بحران هستند و در ساه، انارها به‌دلیل بارش‌های نامنظم دچار ترکیبگی پوست و کاهش طراوت داخلی شده‌اند. اما راهکارهایی برای پیشگیری از این اتفاقات وجود دارد: «انتخاب ارقام مقاوم به شرایط نامساعد اقلیمی، نظیر سبب گلدن دلیشز مقاوم به گرما یا انار ملس ساوه که به شوری خاک تحمل بیشتری دارد، می‌تواند بخشی از خسارت‌ها را کاهش دهد. همچنین، تغذیه بهینه با استفاده از عناصری مانند سلنیم و سیلیسیم موجب افزایش مقاومت گیاهان به تنش‌های اکسیداتیو خواهد شد. از دیگر روش‌های مؤثر، به‌کارگیری سایبان‌های شبکه‌ای برای کاهش شدت تابش آفتاب است که به‌ویژه در مناطق گرمسیر نتایج مثبتی داشته است.»

به‌گفته‌او، یکی از بنیادی‌ترین اقدامات، استفاده از ارقام و پایه‌های محتمل به تنش‌های اقلیمی است و علاوه‌بر این، باید برای تاب‌آوری باغ‌ها به‌دنبال مدیریت بهینه منابع آب و خاک بود و به‌طور مثال از سیستم‌های آبیاری با راندمان بالا مانند آبیاری زیرسطحی برای انار استفاده کرد. از منظر کلان، تغییر الگوی کشت و تنوع‌بخشی به تولید هم از ابزارهای مهم در مواجهه با تغییر اقلیم است. در همین حال، توصیه کارشناسان آب جایگزینی گونه‌های کم‌آب‌بر مانند انار، زیتون و پسته به‌جای محصولات پرآب‌خواهی مثل سیب و هلو است. انار، میراث فرهنگی و محصول اقتصادی ایران، در عصر تغییر اقلیم با تهدیدهای جدی روبه‌روست. انتخاب زیگروانه‌های مقاوم، مدیریت آب و خاک و استفاده از فناوری‌های نوین کشاورزی، این تهدید را از باغ‌های انار دور کند.

آگهی مناقصه عمومی

یک مرحله‌ای همراه با ارزیابی کیفی شماره ۱۴۰۴/۱-۷۲
شماره ثبت سامانه تدارکات الکترونیک دولت «ستاد»: ۲۰۰۴۰۱۲۲۴۰۰۰۰۷۴

شرکت برق منطقه‌ای مازندران و گلستان

شرکت برق منطقه‌ای مازندران در نظر دارد احداث انبار و کارهای ساختمانی باقیمانده در پست ۴۰۰ کیلوولت آزادشهر برابر شرایط ذیل و بشرح مشخصات و اطلاعات مندرج در اسناد مناقصه به مناقصه گرواجد شرایط واگذار نماید. لازم به ذکر است کلیه فرآیندهای برگزاری مناقصه از دریافت اسناد تا ارائه پیشنهاد و همچنین گشایش پاکات ، مطابق فرآیند تعریف شده در بستر سامانه تدارکات الکترونیک دولت به آدرس www.setadiran.ir انجام خواهد شد.

الزامات مورد نیاز	۱- داشتن حداقل رتبه ۵ در رشته انبیه از « سازمان برنامه و بودجه» الزامی میباشد.
مبلغ ضمانتنامه (شرکت در فرآیند ارجاع کار)	۷۱/۱۶/۲۲۷/۴۱۵ ریال بحروف « هفت میلیارد و یکصد و شش میلیون و دویست و بیست و هفت هزار و چهارصد و یازده ریال تمام»
نوع ضمانتنامه (شرکت در فرآیند ارجاع کار)	تضمین‌های معتبر (شامل فیش واریزی/وجه نقد) ضمانتنامه بانکی،... مطابق آیین نامه تضمین دولتی مصوبه هیأت وزیران بشماره ۱۳۴۰/ت۵۰۶۵-هـ مورخ ۱۳۹۴/۹/۱۲ و اصلاحیه‌های بعدی آن (مندرج در اسناد مناقصه)
محل دریافت و ارسال اسناد:	سامانه «تدارکات الکترونیک دولت (ستاد)» به آدرس www.setadiran.ir
زمان دریافت اسناد:	از ساعت ۹ روز دوشنبه مورخ ۱۴۰۴/۱۰/۱۰ الی ساعت ۱۹ روز یکشنبه مورخ ۱۴۰۴/۱۰/۰۷
مهلت ارسال پیشنهاد	تا ساعت ۱۵:۳۵ روز دوشنبه مورخ ۱۴۰۴/۱۰/۲۲
زمان گشایش پاکات:	ساعت ۸:۳۰ صبح روز سه شنبه مورخ ۱۴۰۴/۱۰/۲۳
قیمت پایه مناقصه:	۱۴۲/۱۲۴/۵۴۸/۲۹۷ ریال بحروف «یکصد و چهل و دو میلیارد و یکصد و بیست و چهار میلیون و پانصد و چهل و هشت هزار و دویست و نود و هفت ریال تمام» (بر اساس فهرست بها ۱۴۰۴)

به پیشنهادهای فاقد سپرده، سپرده‌های مخدوش، سپرده‌های کمتر از میزان مقرر، چک شخصی و نظایران که مغایر با آیین نامه مذکور باشد، ترتیب اثر داده نخواهد شد.

همچنین به پیشنهادهای فاقد امضاء، مشروط ، مخدوش و پیشنهاداتی که بعد از موعد مقرر در اسناد واصل شوند مطلقاً ترتیب اثر داده نخواهد شد. سایر اطلاعات و جزئیات مربوطه در اسناد مناقصه مندرج می‌باشد.

مراتب در سایت معاملات توانیر به آدرس <https://wamp.tavanir.org.ir/tender/main>. صرفاً جهت اطلاع رسانی درج گردیده است.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۴/۱۰/۳۰ - تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۴/۱۰/۰۶

روابط عمومی شرکت برق منطقه‌ای مازندران و گلستان

شماره آگهی: ۲۰۰۶۳۳۳۰

وزارت راه و خودروی شرکت راه‌سن جمهوری اسلامی ایران (سپاس خاص) اولاد کل راه آهن زاگرس

آگهی دعوت به فراخوان تجدید ارزیابی کیفی مناقصه عمومی یک مر کل راه ای

شماره ۴۰۴/۴۱/۲ (نوبت سوم)

اداره کل راه آهن زاگرس در نظر دارد بنا بر بند ج ماده ۱۲ قانون برگزاری مناقصات نسبت به ارزیابی کیفی مناقصه گران واجد شرایط جهت دعوت به مناقصه به شرح زیر اقدام نماید لازم به ذکر است کلیه مراحل برگزاری فراخوان تجدید ارزیابی کیفی از دریافت و تحویل اسناد ارزیابی تا تهیه لیست پیشنهاد دهندگان دارای صلاحیت از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس: www.setadiran.ir انجام خواهد شد.

شماره آگهی: ۲۰۰۶۳۳۳۰

- موضوع مناقصه: انجام خدمات حمل و نقل فرآورده های نفتی به اتبارسوخت اداره کل راه آهن زاگرس
- مبلغ کل برآورد: ۴۳,۴۸۲,۶۰۰,۰۰۰ ریال
- مدت و محل انجام : ۱۲/۰۷/۲۰۲۴ ماه مطابق با اسناد مناقصه
- شرایط لازم جهت شرکت در مناقصه: شرکت کنندگان در فراخوان می بایست دارای "پروانه فعالیت از وزارت راه و شهرسازی در امر حمل و نقل جاده ای نفتی" یا "مجوز حمل مواد سوختنی از شرکت بخش فرآورده های نفتی (شرکت ملی نفت)" باشند.
- مهلت دریافت اسناد ارزیابی: حداکثر تا ساعت ۸ صبح روز سه شنبه مورخ ۱۴۰۴/۱۰/۰۹
- مهلت بارگذاری اسناد تکمیل شده ارزیابی: حداکثر تا ساعت ۸ صبح روز سه شنبه مورخ ۱۴۰۴/۱۰/۲۳

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۴/۰۹/۳۰ - تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۴/۱۰/۰۱

نوبت اول

فراخوان مناقصه همراه با ارزیابی کیفی

شرکت پالایش نفت آبادان در نظر دارد مناقصه مشروحه ذیل را از طریق سامانه تدارکات الکترونیک دولت برگزار نماید، کلیه مراحل برگزاری تشریفات مناقصه از دریافت اسناد ارزیابی کیفی و سایر مراحل بعدی مناقصه از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت به آدرس WWW.SETADIRAN.IR انجام خواهد شد.

ردیف	شماره مناقصه در دستگاه مناقصه‌گر	شماره مناقصه در سامانه ستاد	شماره تقاضا	موضوع	مبلغ تضمین شرکت در مناقصه به ریال
۱	۴/۴/۱۴۹	۲۰۰۶۹۱۷۹۰۰۰۰۰۶۸۶	۳۸-۰-۰۴۱۸۰۰۱۲۳-۲	FINNED TUBES TYPE EXTRUDED LENGTH	۸/۹۸۵/۰۰۰/۰۰۰
				الف- مهلت دریافت اسناد ارزیابی کیفی از سامانه ستاد ۱۴۰۴/۰۹/۲۶ لغایت ۱۴۰۴/۱۰/۰۸	
				ب- آخرین مهلت ارائه و بارگذاری اسناد ارزیابی کیفی توسط مناقصه‌گران: مورخ ۱۴۰۴/۱۰/۲۳	

روابط عمومی- شرکت پالایش نفت آبادان

شماره آگهی: ۲۰۰۶۳۳۳۰

دیدگاه

«بازگشت گور ایرانی»، تحقق یک رؤیا

پدیده شنبلیلی

افاطمه باباخانی

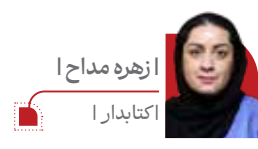
روزنامه‌نگار

محیط‌زیست و حیات‌وحش روی پله‌های سال سینما نشسته‌اند تا آخرین ساخته «فتح‌الله امیری» و «نیما عسگری»، دو مستندساز شناخته‌شده حوزه حیات‌وحش، را ببینند. مستند «باگشت گور ایرانی» حاصل ۹ سال کار آنان برای نشان دادن یک تلاش است. در معرفی مجدد گورخر به پارک ملی کویر جمع ما در این مستند بارها امیدوار و ناامید شدن، خندیدن و گریستن، کلافگی و هیجان‌زدگی، تولد و مرگ را می‌بینیم! و در نهایت تحقق رؤیایی که محیط‌بانان و رؤسای پارک ملی کویر برایش خون دل خورده‌اند؛ باگشت گور ایرانی! سکانس ابتدایی رضا شاه‌حسینی را نشان می‌دهد

قفسه

نگاهی به کتابی از «سوگی سویسال»

«عمه رزا» و رؤیاهایی که هرگز ساکت نشدند

زهرا مداح

اکتادار

در میان آثار ادبی معاصر ترکیه، کتاب‌هایی که بتوانند هم‌زمان ساده، انسانی و عمیق باشند، جایگاه ویژه‌ای دارند؛ آثاری که بدون شعار دادن، لایه‌های پنهان زندگی روزمره را آشکار می‌کنند و خواننده را به تأمل وامی‌دارند. «عمه رزا» یکی از همین کتاب‌هاست؛ روایتی ظاهراً کوتاه، اما پرمغز از زندگی زنی که در حاشیه ایستاده، درحالی‌که تمام تضادها، شکست‌ها و آرزوهای انسان معاصر را در خود حمل می‌کند. این کتاب نه‌فقط داستان یک شخصیت، بلکه آینه‌ای از جامعه روابط انسانی و تنهایی‌های زن در جهان مدرن است.

داستان عمه رزا با زبانی صمیمی و درعین‌حال گزنده، ما را وارد زندگی زنی می‌کند که در طول سال‌ها بارها عاشق شده، شکست خورده، امید بسته و ناامید شده، امروز در جایگاه نقاش و طراح گرافیک، با بیش از ۵۰ سال آن‌طور که دوست دارد، بسازد؛ اما هر بار با دیوارهای واقعیت برخورد می‌کند. نویسنده بدون قضاوت، با نگاهی همدلانه و گاه طنزی تلخ، مسیر

ادبیات

انتشار صد پرتزه از «احمد شاملو»

واریاسیون‌های «شیشه‌گران» از بامداد خسته

ایپام ما کتاب «شاملو: صد پرتزه» مجموعه آثار طراحی و نقاشی «بهزاد شیشه‌گران» منتشر شده است.

کتاب «شاملو: صد پرتزه»، شامل طراحی‌ها و نقاشی‌های بهزاد شیشه‌گران از «احمد شاملو» است که در حداقل‌ص سال‌های ۳۷ تا ۱۴۰۰ خلق شده‌اند. آثار منتشرشده از شیشه‌گران براساس ایده «واریاسیون» (گون‌به‌گون) طراحی شده است. شیشه‌گران در مقدمه این کتاب درباره این ایده می‌نویسد: «امروز در جایگاه نقاش و طراح گرافیک، با بیش از ۵۰ سال تجربه حرفه‌ای، به این باور رسیده‌ام که طراحی و نقاشی گون‌به‌گون با قیمتی مناسب، از مؤلفه‌های مهم پیوند هنرمند با جامعه است. در این عصر، با تکنولوژی‌های نو و افزایش بی‌سابقه تولید طراحی و نقاشی، شاهد دگرگونی فرایند تولید آثار هنری هستیم؛ دگرگونی‌ای که با قیمتی معقول در اختیار مردم قرار گیرد و امکانی فراهم می‌آورد که هنرهای تجسمی پیوندی گسترده‌تر با جامعه برقرار کنند.»

آثار ارزشمند منتشرشده در کتاب «شاملو» در قالبی نفیس در قطع رحلی بزرگ با کاغذ گلاسه و جلد چرم در ۲۴۸ صفحه و با قیمت سه میلیون و ۵۰۰ هزار تومان از سوی نشر «وزن دنیا» به بازار کتاب عرضه شده است.

بازار کتاب عرضه شده است.

تلفن: ۰۲۱-۲۸۴۲۱۹۱۰

تلفن / ۰۳۴-۳۴۴۸۰۸۶

که دفتر گزارش محیط‌بانان را از طاقچه ساختمان مخروبه‌ای در پارک ملی کویر برمی‌دارد و شروع به خواندن گزارش‌هایی از دهه ۵۰ می‌کند که در آن مشاهدات روزانه از گور در پارک ملی کویر آمده است. پس از آن، فتح‌الله امیری و نیما عسگری صحنه‌هایی از شروع زنده‌گیری گورها در فنس پارک ملی توران را نشان می‌دهند که قرار است برای معرفی مجدد به پارک ملی کویر منتقل شوند. آنها در این بخش تصمیم‌گیری برای انتقال، افراد دخیل و نظرات هر کدام را به‌خوبی روایت کرده‌اند. سکانس بعدی مستند باز شدن جعبه‌ها را نشان می‌دهد؛ اولین گور سالم است، دومی هم، سومی آسیب دیده، چهارمی آسیب دیده و خون‌آلود و پس از آن، با چنان‌ها مواجه می‌شویم. گورهایی که در فرایند انتقال تلف شده‌اند و روی دست رضا شاه‌حسینی مانده‌اند. بهت و حیرت در چهره کارشناسان و مدیران دست‌اندرکار از دوربین مستندسازان به‌خوبی هویداست. نیما عسگری و فتح‌الله امیری پس از آن، سراغ زندگی گورهای باقیمانده در فنس می‌روند، اینکه چطور یکی‌یکی می‌میرند و مدیر

پارک ملی کویر مستأصل خودش را به جایی می‌رساند تا از تازتاب تلفنی برقرار شود و بپرسد چه باید بکند. ما در مستند «باگشت گور ایرانی» با چهره دیگری از رضا شاه‌حسینی مواجه می‌شویم، مدیری که آرام و قرار ندارد تا بفهمد چرا از گورهایی که قرار هم رؤیای حضور دوباره گور را در این پارک محقق کند، چند چنان‌ها به جا مانده است و موجی از انتقاد از سوی مردم و رسانه‌ها.

در صحنه‌ای از مستند، رئیس پارک ملی و «مهدی لهردی»، معاون پارک، در حال دیدن انیمیشنی هستند که این انتقال را دستمایه طنز کرده‌اند. آنها با اندوه به انیمیشن نگاه می‌کنند و نامی ندانند عاقبت

گذاشته‌اند تا ساده‌سازی‌هایی را که درباره حوزه حیات‌وحش صورت می‌گیرد، زیر سؤال ببرند و نشان دهند چوب جادویی در کار نیست تا بزنی و گورها یکباره از یک زیستگاه وارد زیستگاه دیگر شوند. خون دل‌ها باید خورد و رنج‌ها باید کشید تا پس از چند دهه زیستگاه تاریخی گورها شاهد حضور دوباره آنها باشد. این مستند در کنار همه این زحمات چندساله که روی دوش رضا شاه‌حسینی، مهدی لهردی و محیط‌بانان پارک ملی کویر است، جای خالی چند چیز را هم نشان می‌دهد. اینکه پروژه‌ای با این اندازه از اهمیت و دشواری با چه خلأهایی مواجه بوده است. براساس داده‌های این مستند، ما

که از جیش‌بیرون می‌کشد، توجهم جلب می‌شود. در سکانس‌های بعد باز شاهد تلاش‌های تیم محیط‌بانان پارک ملی کویر هستیم، از چادر زدن کنار فنس و مراقبت شبانه‌روزی برای جلوگیری از مرگ گورها گرفته تا بردن کره بیمار توسط شاه‌حسینی به دامپزشکی در تهران و حضور مسئولان وقت سازمان حفاظت محیط‌زیست در دامپزشکی، فرایند احیا و باز هم مرگ.

در ادامه مستند شاهد رهاسازی گورها در طبیعت هستیم، کم‌شدن چندپرتزه آنها، عملیات جست‌وجو در میان باتلاق و دشت‌های وسیع پارک و در نهایت رسیدن به یک وضعیت مطلوب. گورهایی که بالاخره این پارک را خانه خودشان حساب کرده‌اند و رؤیایی رضا شاه‌حسینی در آخرین سکانس دفتر را برمی‌دارد و تعداد گورها، ۵۰ رأس، را در آن ثبت می‌کند. مستند «باگشت گور ایرانی» به‌خوبی توانسته است نشان دهد معرفی مجدد یک گونه مقدر دشوار است؛ حتی اگر آن گونه فلخظوار باشد. فتح‌الله امیری و نیما عسگری سال‌ها وقت

می‌شوند. نکته‌ای که در این اثر می‌توان به‌وضوح مشاهده کرد، توجه سویسال به جزئیات روزمره و تمایل او به کاوش در احساسات درونی شخصیت‌هاست. او نمی‌خواهد فقط داستانی از زنی معمولی را روایت کند، بلکه می‌خواهد نشان دهد در دل زندگی معمولی، افکار و احساسات پیچیده‌ای جریان دارد که هر کدام دنیایی از کشمکش‌ها و جست‌وجوهای درونی را به‌همراه دارند.

او در این اثر، با نگاهی دقیق و انسانی، به مسئله زن در جامعه می‌پردازد؛ زنی که می‌خواهد مستقل باشد، دوست داشته شود و زندگی را مطابق میل خود پیش ببرد، اما پیوسته با قضاوت‌ها و ساختارهای محدودکننده روبرو می‌شود. نویسنده بدون آنکه به دام شعارزدگی بیفتد، صدای زبانی را بازتاب می‌دهد که اغلب شنیده نمی‌شوند. زبان ساده و روان کتاب، در کنار لایه‌های عمیق روان‌شناختی آن، باعث می‌شود عمه رزا هم برای مخاطب عام و هم برای خوانندگان جدی ادبیات جذاب باشد.

سویسال با این اثر یکی از درخشان‌ترین نمونه‌های ادبیات مدرن ترکیه را خلق کرده است. روایت او از رزا، همچنان برای نسل‌های مختلف خوانندگان مهم و تأثیرگذار است؛ چراکه در کنار روایت زندگی یک زن، سؤالاتی جهانی و بنیادی در مورد امید، شکست و آزادی انسان‌ها را به میان می‌آورد. سویسال در این اثر توانسته است پیچیدگی‌های شخصیت‌های خود را با زبان ساده‌ای بیان کند و درعین‌حال، داستان را به اثری فراموش‌نشدنی تبدیل کند.

«حلواکنجدی» جاجرم؛ از آیین شب چله تا میراث ناملموس

سه بار می‌جوشانند و کفی را که بعد از جوشاندن روی آن ایجاد می‌شود، به شیره انگور اضافه می‌کنند که موجب روشن شدن رنگ شیره می‌شود. وقتی رنگ شیره کاملاً باز شد، وقت اضافه کردن کنجداست.

این مراحل دشوار هم زدن، از ابتدا تا کنون آماده‌کردن این حلوا برعهده مردان بوده و زنان در فراهم کردن مقدمات اولیه به مردان کمک می‌کردند. بعد از هشت ساعت که حلوا خوب قوام آمد و به غلظت مناسب رسید، پودر گندم بریان را آرد می‌کنند و روی مجمع‌های (سینی) مسی می‌پاشند و سپس حلوا را داخل مجمع‌ها می‌ریزند و قالب‌گیری می‌کنند.

این شیرینی محلی به‌جز نوع کنجدی آن در دوتوع دیگر هم تهیه می‌شود؛ دریک نوع آن به جای کنجد چهارمغز اضافه می‌کنند که به آن «حلوا نقره» گفته می‌شود. درمدل دیگر که حلواته‌غازانی (ته دیگ) نام دارد، کنجد بیشتری اضافه می‌کنند. این نوع حلوا که رنگ تیره‌تری دارد، به‌دلیل مزه و حجم کنجد زیاد، طرفداران بسیار دارد.

طبق مستندات و گزارش‌های شفاهی، تهیه این حلوا یکی از اولین مدل‌های کارگاهی در شهر بوده است که در حال حاضر نیز در کارگاه‌ها تهیه و در بازار عرضه می‌شود و به‌ندرت، در خانه‌ها تهیه می‌شود. در گذشته نیز به‌دلیل سختی پخت، سالی یکی دو بار برای شب چله تهیه می‌شده است. این شیرینی و روش آماده‌سازی‌اش با عنوان «مهارت پخت و تهیه حلواکنجدی جاجرم» به شماره ۳۵۱۵ مورخ ۰۳ دی‌ماه ۱۴۰۲ در فهرست میراث ناملموس کشور به ثبت رسیده است.

خبر

نه به سدسازی در منطقه دنا

ایپام ما کارزاری با عنوان «نه به سدسازی در منطقه دنا» در وب‌سایت کارزار در جریان است. در این کارزار خطاب به «مسعود پزشکیان»، رئیس‌جمهوری، آمده است: «دنا و اعتراض‌های مردمی در استان کهگیلویه‌وبویراحمد در رابطه مقاومت بخشی از جامعه مدنی در برابر بی‌اعتنایی به محیط‌زیست و طبیعت ایران و ضایع‌شدن حق مردم استان.»

در ادامه این متن گفته شده است: «بی‌شک حقی طبیعی از مردم استان کهگیلویه‌وبویراحمد ضایع شده است و باید اعتراض مدنی کرد. باید در این ماجرای مظلومیت مردم استان، همه ایران و فعالان محیط‌زیست و گروه‌های سیاسی و افراد و مسئولان دولتی و نهادهای حاکمیتی به یاری برخیزند و از انحراف جلوگیری کنند؛ هم از دنا حمایت شود و هم دست فرصت‌طلبان کوتاه شود.»

روزنامه «پیام ما» بیشتر در گزارش‌های متعددی به این موضوع پرداخته بود. در گزارشی با عنوان «مناقشه ماندگان» آمده است: «احداث سد ماندگان در منطقه «پادانای» سیمیر از توابع استان اصفهان بعد از ابلاغ مصوبه سی‌وهشتمین جلسه شورای عالی محیط‌زیست در تاریخ ۳۰ خرداد ۱۴۰۳ به محیط‌زیست کهگیلویه‌وبویراحمد منبئ بر واگذاری بخشی از مدیریت منطقه حفاظت‌شده دنا به استان اصفهان آغاز شد و از آن‌پس، این موضوع به سوژه جنجالی رسانه‌ها تبدیل شده است و حاشیه‌های آن همچنان ادامه دارد.»

در بخش دیگر این گزارش گفته شده: «ماندگان یکی از پروژه‌های پُرناقشه و بدون ارزیابی محیط‌زیستی است که با هدف تأمین منابع آب اصفهان طراحی شده؛ پروژه‌ای که به‌زعم کارشناسان، خسارات جبران‌ناپذیری به منطقه حفاظت‌شده «دنا» وارد می‌کند. این درحالی‌است که بعضی از موافقان انتقال آب بین‌حوضه‌ای معتقدند این سد اصفهان را از تشکنی نجات می‌دهد.»

این کارزار از دوم آذرماه امسال آغاز شده و تا دوم خرداد ۱۴۰۵ ادامه دارد و بیش از ۱۲ هزار نفر آن را امضا کرده‌اند.

رونمایی از دو آلبوم

«محمدرضا شجریان»

مراسم رونمایی از دو آلبوم منتشرشده از آخرین کنسرت‌های زنده «محمدرضا شجریان» با نام‌های «سر در گریبان» و «بانگ دهل» روز شنبه، ۲۹ آذرماه، در موزه هنرهای معاصر تهران برگزار شد. این آثار مربوط به واپسین اجراهای استاد شجریان در تور کنسرت‌های اروپایی اوست و پس از سال‌ها انتظار، اکنون در آستانه انتشار قرار گرفته‌اند.

در این مراسم، «همایون شجریان» با اشاره به دلایل تأخیر در انتشار این آلبوم‌ها، گفت: «نیود خود پدر باعث شد حساسیت و وسواس ما در انتشار این آثار بیشتر شود. این اجراها به‌صورت زنده ضبط شده بودند و از نظر کیفیت صوتی مشکلاتی داشتند؛ چراکه در زمان ضبط، امکانات فنی امروز وجود نداشت. خوشبختانه اکنون با فناوری‌های جدید توانستیم صدای خواننده را از ارکستر تفکیک کنیم و به میکس مطلوب‌تری برسیم.»

او اضافه کرد: «ضبط اولیه استاندارد لازم را برای انتشار نداشت و به همین دلیل، زمان زیادی صرف آماده‌سازی آن شد تا در نهایت با کیفیتی درخور نام استاد شجریان ارائه شود.» این خواننده با اشاره به دیگر آثار منتشرشده محمدرضا شجریان گفت: «پدر در طول سال‌ها فعالیت هنری، آثار متعددی ضبط کرده‌اند که برخی از آنها به‌صورت غیررسمی و با کیفیت نامناسب در دسترس قرار گرفته است. برای انتشار رسمی این آثار نیز برنامه‌هایی در نظر داریم و آلبوم‌هایی با همکاری هنرمندانی چون مجید درخشانی و دیگران در دست‌وکار آینده قرار دارد.»

به‌گفته همایون شجریان، اهمیت این دو آلبوم در آن است که آخرین اجراهای استاد پیش از آغاز دوره بیماری او را ثبت کرده‌اند. او درباره بازآفرینی آثار پدرش نیز تأکید کرد برنامه مشخصی در این زمینه ندارد و فقط در مواردی محدود و متناسب با شرایط، ممکن است به بازخوانی برخی قطعات بپردازد.

در حاشیه این مراسم، نمایشگاهی از عکس‌ها و سازهای محمدرضا شجریان نیز در گالری موزه هنرهای معاصر برپا شده که برای علاقه‌مندان تا چند روز آینده قابل بازدید است. ایسنا